

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrto leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 6 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. Kdor hodi sam po njega, plača na leto samo 3 K. — Naročnina se pošilja na: Uredništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Udje „Katoliškega škofnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, sprejema naročnine, inserate in reklamacije.

Za inserate se plačuje od enostopne petifvrste za enkrat 18 vin., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 12 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 5 vin. Parte in zahvale vsaka petifvrsta 24 vin., izjave in Pešano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Nezaprete reklamacije so poštne proste.

V obrambo kmečkega ljudstva.

Vsi vemo, da je draginja. Ni skoraj dneva, go-tovo pa ne tedna, da bi se cene v špecerijskih in ma-nufakturnih trgovinah ne menjale. Tudi obrtniki gre-do s svojimi cenami kvišku. Nihče vsled tega ne mo-re zahtevati, da bi naj samo kmet s svojimi pridelki ostal pri onih cenah, ki se bile običajne pred začet-kom sedanje draginje. Vendar se najdejo ljudje, ki bi tudi sedaj radi imeli kmeta pod kuratelo. Tega seve-da mi kot branitelji kmečkega stanu in prebivalstva ne moremo trpeti in naša dolžnost je, da rečemo par resnih besed v javno obrambo in pomirjenje.

Na trgu v Mariboru sta se pripetila sledeča do-godka. Dne 7. aprila je kmečka ženska pripe-ljala na trg voziček krompirja. Ženske, ki so bile na trgu kot kupovalke, so postale radi cene, ki se je tem ženskam zdela previsoka, zelo razburjene. Kmetica je branila in zagovarjala svoje cene. Končno je gruča žensk pograbilila voziček in ga prekučila, tako, da se je krompir razgubil po trgu. Razjar-jene mestne ženske so s pestmi, tor-bicami itd. udarjale po prodajalki, ka-tera pa se je branila, kolikor se je dalo. Posredovan-je policije je le malo izdalo.

Drugi dogodek. Dne 8. aprila je imela kmeč-ka ženska na trgu v Mariboru kakih 15 litrov mleka. Zahtevala je za liter 36 vinarjev,

Okrog prodajalke se je hipoma zbralo večje število mestnih žensk, ki so z ostrimi besedami napadale kmetico radi cene. Nazadnje je pograbilila neka ženska stekle-nico z mlekom in jo treščila ob tla. Dru-ga je sledila njenemu vzgledu. Hipoma je bilo vse mleko razlito po tleh. Prodajalka je jekala, a nihče ji ni mogel in hotel pomagati.

Navedli smo dva dogodka, o katerih je poročalo vse štajersko časopisje, slovensko in nemško. Sploh pa se nam pritožujejo kmetice, ki prihajajo na mari-borski trg, da morajo veliko prestat ne od kuharje in od vseh gospa, ampak od gotovih žensk, ki grede ka-kor kakšna komisija od jerbasa do jerbasa ter delajo različne opazke.

V očigled teh dogodkov povzdignemo re-sno svoj glas, da pristojne oblasti branijo kme-čko ljudstvo pred vsakim napadanjem in zbadanjem zaradi njihovih cen. Tudi kmet mora živeti in zato mora cene svojim pridelkom nastavljati časovnim raz-meram primerne. Ako pa bi res kdo tirjal cene, ki ne stojijo z razmerami v nobenem razmerju in so očivid-

ne pretirane, potem naj posežejo vmes oblasti, ne pa same oblasti in razjarjene ženske. Kmet se ne bo ni-kdar pritoževal, ako se godi vse po postavi in pravi-ci, toda dogodkov, kakor so se dogodili opisani na mariborskem trgu ne moremo dovoljevati, in zato se v njegovem imenu javno obračamo na pristojne oblasti, da se taki dogodki enkrat za vselej onemogočijo.

Mir Vam bodi...

Na Belo nedeljo je brala sv. Cerkev evangelij, v katerem prinaša naš Zveličar svojim učencem veli-konočni pozdrav: „Mir vam bodi!“ Sedanji namest-nik Kristusov Benedikt XV. je letos ob Veliki noči po-slal od vojske razpaljenemu svetu isti pozdrav: Mir vam bodi! Iz Amerike namreč je došlo poročilo, da je sv. Oče na Velikonočni ponedeljek sprejel v Rimu odličnega ameriškega časnika, kateremu je naročil, naj sporoči ameriškemu ljudstvu edino in največjo željo papežev, da vsa Amerika deluje ne-prestano in nesebično za mir. To bi naj veljalo kot velikonočno sporočilo, katero pošilja sv. Oče ameriškemu ljudstvu. Sv. Oče je med drugim re-kel omenjenemu časnikarju pl. Wiegandu: „Molite in delajte neumorno za mir. To je moja velikonočna želja. Moja vsakdanja molitev, ves moj trud je namenjen miru.“ In ko je sv. Oče govoril te besede, se je lesketala v njegovih očeh vsa njegova dobrot in odkritosrčnost. Papež je končal: „Vse moje upanje na skorajšnji mir stavim na ameriško ljudstvo in na moč in upliv, ki ga ima na celim sve-tu Pravična, nepristranska in v vseh svojih strem-ljenjih vedno nepristranska bo Amerika, ko pride pri-praven trenutek za mirovna pogajanja, dobila na naj-izdatnejšo podporo od strani sv. Stolice. To sem že sporočil predsedniku po enem njegovih vi-sokih prijateljev.“ Papežev sporočilo ameriškemu ljudstvu je vzbudilo tokrat nenavadno pozornost, ne samo po Ameriki, ampak tudi po celi Evropi. Vse ča-sopisje se bavi na dolgo in široko z papeževimi izva-janji in je hvaležno sv. Očetu, ki ne opusti nobene priložnosti, da bi ne povzdignil svojega glasu za vse-povsodi srčno zaželeni mir.

Složno na delo!

Vrli kmet iz Savinjske doline, sedaj vojak-črno-vojniki nam piše:

Ljubim Savinječanom! Upam, da mi g. urednik dovoli malo prostora v „Slov. Gospodarju“, da napišem nekaj vrstic ljubim rojakom Savinječanom.

Nisem sicer učenjak, a trdno sem prepričan, da tudi moji nasveti ne bodo nobenemu škodovali. Ze-lim namreč ljubim rojakom mir, katerega svet tako želi in potrebuje. Da pa se mir doseže, treba je začeti pri posameznih družinah, občinah, in tako vedno višje. A prvi korak od tega je ponižanje; odpraviti je treba napuh, omejiti sebičnost in pomniti, da smo posamezniki pravzaprav niče na svetu. Treba je to-rej medsebojnega združenja, vnetati moramo ljube-zen do bližnjega drug v drugem, to je slabosti bliž-njemu odpustiti. Nisem sicer tistega mnenja, da bi posamezniki ne smeli skrbeti najprvo za se in svojo družino, pač pa sem tekom vojskega časa imel po svetu priliko opazovati in se prepričati, da so ljudje, ki hočejo sedaj osrečiti izključno le sami sebe. Upam, da je v Savinjski dolini takih slučajev zelo malo.

Res, grozno kritični so časi, v katerih živimo. Pa ako bomo drug drugega podpirali, bomo vse teža-ve z lahkoto prenesli. Večkrat sem že mislil, da ni mogoče več prenašati bridkosti, ki so prisle nad ma. Tudi jaz imam precej posestva, kopico otrok in dru-ga slabotne ljudi, moja hiša je brez moškega, a našli so se bližnji, ki so nam pri najpotrebnejšem delu po-magali. Do smrti jim bom za to hvaležen. Letos bo treba gospodariti po razmerah, tako je n. pr. letos veliko manj živine kot druga leta, torej se bo klaje manj potrebovalo. Druga leta smo gledali, kje bi se dalo na travniku po večkrat kositi. Za to še letos ča-sa ne bo. Seveda bo živinoreja trpela škodo, a manj-ša bo ta škoda, kakor pa da bi druga poljska dela zanemarjali. Vsa kmečka skrb naj bo obrnjena na to, da se čim največ cloveških živil pridelja. S tem bo kmečko ljudstvo v prvi vrsti okoristilo sebe, domovi-no in državo. Tudi če se sklene mir, bo draginja še vedno velika, pomanjkanje živil še ne bo tako hitro nehalo. Pomanjkanja živinske klaje pa letos skorogo-tovo ne bo.

Toraj, preljudi rojaki-Slovenci, na delo! Bodite tudi v tem oziru vzor drugim. S skrbnim delom delu-je v lastni blagor, v blagor bližnjega in v blagor ce-le države. Proč s sebičnostjo! Le ljubezen naj vlada med nami, da bomo lahko odkrito molili prošnjo Oče-naša: „Odpusti nam naše dolge, kakor mi odpusča-mo svojim dolžnikom!“ Če bomo tako postopali, se nas

LISTEK.

Kako se obvarujemo kužnih bolezni.

Če kdaj in kje velja gotove v vojski pravilo, da se je neštokrat lažje bolezni obvarovati, kakor pa bolezni uspešno zdraviti. Zato hočemo prav na kratko označiti načela, kako se obvarujemo kužnih bolezni doma in tudi v vojski.

Vojnokužne bolezni (druge kužne bolezni priha-jajo manje v poštev) so: navadni ali trebušni legar, krvava griza, kolera, koze, pegasti legar, ponavljajo-či se legar in kuga.

Te vojnokužne bolezni lahko razdelimo glede o-brambe v dve veliki skupini.

Kužne bolezni, ki se širijo po hrani in pijači.

Navadni ali trebušni legar (vročin-ska bolezen, mačuh), krvava griza in kolera se širijo po majhnih glivicah, ki pridejo po hrani in pijači, okuženi od bolnega človeka, na zdravega, se v njegovih prebavilih (posebno v črevesu) razmnože in s tem povzročijo ravno tako bolezen kakoršno je i-mel oni človek, ki je to bolezensko seme raztrosil. Bolnik z legarjem okuži s svojimi odpadki (blato, vo-da, slina i. t. d.) svoje obližje in to je ležišče, biva-lišče, strežnike, vodo i. t. d., sploh vse, kamor priha-jajo njegovi odpadki. Ako oboli strežnik, ki je stregel bolnika z legarjem, ni čudno; istotako lahko obole o-sebe, ki pije iz okuženega vodnjaka ali uživajo jedi, ki jih pripravljajo kdo z rokami, okuženimi po legarju.

Kar smo omenili o legarju, velja tudi za krvavo grizo in kolero. Dasi ima vsaka izmed teh bolezni svoje posebne glivice za vzrok, vendar so vse enake glede nastanjenja in prenašanja bolezni in popolnoma enake glede uspešne obrambe.

Ne po zraku, marveč samo po odpadkih in iz-mečkih se širijo trebušni legar, krvava griza in ko-lera. Ako se pri teh boleznih sproti uničuje bolezni-ske krali v izločinah, so taki bolniki za druge nene-varni in na ta način se širjenje teh bolezni prepre-čuje.

Prva skrb torej bodi pri vsakem bolniku, ki je dejansko obolel na taki ali taki sumljivi bolezni, da se razkužujejo sproti vse bolnikove izločine. Prepro-sta in vendar uspešna sredstva za razkuževanje izlo-čin so: vreli lug (enako tudi soda), navadno ali klo-rovo apno. Uspešno se tudi rabijo surova karbolna kislina, surov lizol, surov lizoform. Z močno (pet od-stotno) raztopino luga, sode, apna i. t. d. napolnimo posodo za bolniško postrežbo in jih z ravno istimi raz-topinami po uporabi spiramo; stranišče in greznice zalivamo z istimi razkužili; posteljino ali telesno pe-rlo namakamo v lugovi, karbolni, lizolovi ali lizofor-movi raztopini; strežnik ali strežnica si morata po vsakem dotiku z bolnikom skrbno razkužiti roke s ka-kim primernim razkužilom (3—5-odstotna karbolna ki-slina, 2—3 odstotni lizol, 2 odstotni lizoform). Ker se tudi vrhna obleka pri strežbi okuži, treba imeti pri strežbi velik predpasnik z rokavoma, ki pokriva vso obleko od vratu do nog.

Ker se te bolezni prenašajo po okuženi hrani in pijači, treba v okuženih krajih uživati samo prekuha-ne jedi in pijače. V sumljivih krajih in časih in ti so

v vojski povsod in vselej, treba skrbno se ogibati vsake surove jedi in pijače.

Kužne bolezni, ki se širijo po mrčesu in dotikanju.

Koze in pegasti legar spadajo med bo-lezni s kožnimi spuščaji. Nista še znana vzroka teh nevarnih spuščajev kakor tudi ne drugih takih manj nevarnih spuščajnih bolezni, kakor so škrlatica, ošpi-ce ali rjadi, norice, rubečice, znan pa je način njih prenašanja. Po dotikanju ali bivanju v bližini se pre-nesejo koze in kuga, za pegasti in ponavljajoči se legar je pa dognano, da se prenašata po mrčesu, ki pije človeku kri. Izmed tega mrčesa so najbolj ne-varne uši, poleti tudi bolhe, stenice in muhe.

Iz navedenega je razviden način, kako se u-branjati teh boleznih. Za koze je že stoletje znano in najuspešnejše sredstvo cepljenje z umetnimi govejimi kozami. To cepljenje pomaga z veliko gotovostjo ka-kih šest let. Kdor je bil v zadnjih šestih letih uspeš-no cepljen, se mu ni bati koz, kdor ni bil, naj se da čimprej cepiti, zlasti, če prihaja s tujci oziroma iz tujih krajev došlimi v dotiko.

Seveda treba bolnika, ki je samo na sumu take bolezni, strogo ločiti od drugih ljudi, dokler pristoj-na oblast ne ukrene prenosa bolnikovega v kako bol-nico za kužne bolezni. Vse, kar je bilo z bolnikom v dotiki, je kužno in nevarno. Pri slučajih pegastega in ponavljajočega se legarja ter kuge treba še prav posebej paziti na zatiranje in uničevanje mrčesa. Snaga v hiši, snaga v postelji, sna-ga v obleki, snaga telesa nas varuje, jo najbolj teh strašnih bolezni.

Kako zatirati muhe, stenice in bolhe, je znano; v snažnih hišah teh nevarnih gostov ne čutijo. Tudi